

udfløjne unger. Visse steder var Stillitserne næsten lige saa talrige som Torniriskerne.

Flere par Dværglappedykkere (*Podiceps ruficollis*) ynglede (efter stemmerne at dømme) i mosen i den nordlige del af Rude Skov. En dag kom to kæmpende fugle ud paa aabent vand.

2 par Rødhalsede Lappedykkere (*Podiceps griseigena*) laa i mosen med store unger.

En større koloni af Hejrer (*Ardea cinerea*) fandtes stadig paa Ormø.

Taarnfalkene (*Falco tinnunculus*) var ret almindelige. Enkelte par ynglede i hver af de store skove (Rude Skov, Fyrendal Skov, Basnæs Skov), antagelig ogsaa i Christiansholms Plantage, paa Ormø og paa Glænø.

10 par Dværgterner (*Sterna albifrons*) havde slaaet sig ned paa Østerfed nærmest ved Bisserup. Enkelte unger var paa vingerne, men de fleste par havde endnu reder med æg.

Et halvt Hundrede Klyder (*Recurvirostra avosetta*) holdt til paa Strandengene ved Glænø, navnlig ved Horsevejle. Enkelte par saas med halv voksne unger.

BØRGE PALM.

ANMELDELSER

LUDLOW GRISCOM: Modern Bird Study. (190 pp., 10 Tekstfig., 15 fotografiske Tavler.) — HARVARD UNIVERSITY PRESS, Cambridge, Massachusetts 1945.

Bogen er baseret paa en Serie Foredrag over forskellige ornithologiske Emner og giver saaledes ikke nogen samlet Oversigt over den moderne Ornithologi, men indeholder udmærkede Skildringer af f. Eks. Fugletrækkets Aarsager og Opstaaen og dets Ruter i Nord Amerika, Fuglenes Intelligens og deres psykiske Tilpasningsevne, de amerikanske Fugles Zoogeografi og endelig Artsbegrebet i moderne Ornithologi. Man mærker overalt Forf.s dybe Fortrolighed med disse Emner. Han henter sine Eksempler fra hele Verden, er inde i Verdenslitteraturen og har stor personlig Erfaring. Den lille smukt udstyrede Bog indeholder en Fylde af nye og interessante Enkeltheder om en Række vigtige Fænomener indenfor Fuglestudiet, fremført paa en livlig og fængslende Maade. Bogen er af Betydning ogsaa for danske Fugleinteresserede, fordi den paa en letfattelig, populær Maade fortæller, hvad der nu staar i Brændpunktet for Interessen, hvor langt vi er naaet og hvilke Spørgsmaal, der nu melder sig.

F. S.

International Wildfowl Inquiry, Vol. I: Factors Affecting the General Status of Wild Geese and Wild Duck. (123 pp.). — Cambridge 1941.

Den katastrofale Tilbagegang i Andefuglenes Antal i de sidste halvt-hundrede Aar har i Aarene før Krigen tilskyndet den engelske Sektion af den Internationale Komite for Fuglefredning til at foretage en Under-søgelse over Aarsagerne til Tilbagegangen. Samtidigt er Forespørgsler udgaaet til de andre europæiske Stater, idet det kun ved internationale Forholdsregler vil være muligt at kontrollere Bestandene og deres De-cimering. Den under Krigen udkomne Beretning er sørgelig Læsning. Hovedaarsagen til Tilbagegangen anser Sektionens Præsident, PERCY R. LOWE, Trafikmidlernes Udvikling at være, idet — i hvert Fald i England — de tidligere uberørte Kyststrækninger overalt er dækket af Feriebyer, Bungalows, o. s. v. og besøges af tusindvis af Jægere, der intetsteds lader Fuglene være i Fred. Den samme Udvikling har fundet Sted i andre Lande; i Danmark staar vi desværre heller ikke helt fremmed for den. En ny engelsk Fredningslov, blev paa Grund af den sædvanlige politiske Studehandel ikke "the perfect act", men betyder dog en Del Udvidelser af Fredningstiderne. Andre Aarsager til Andefuglenes Tilbagegang kunde være imødegaaet, f. Eks. de hensynsløse Forfølgelser paa Ynglepladserne i Arktis, misforstaaede og økonomisk u hensigtsmæssige Landvindinger og Udtørringer, altfor indskrænkede Fredningstider, m. m.

Fyldige Kapitler om Andefuglenes Status i forskellige arktiske Egne, detaillerede Oversigter over de engelske Resultater af Ringmærkningen af Ænder (af A. LANDSBOROUGH THOMSON), Skemaer over de europæiske Landes Fredningstider, Fuglekøjernes og Pramjagtens Betydning, o. a. giver en udmærket Basis for Bedømmelsen af den forhaandenverende Situation. Absolut Fredning af Ynglepladser, skrappe Fredningstider og i stigende Tal Oprettelse af Reservater kan muligvis raade Bod paa Miseren, men hvornaar vil Indstillingen i Befolkningen blive velvillig overfor saadanne Forholdsregler? Dog har man, som dansk, Lov til at synes, at de hjemlige Fredningsbestemmelser set med Udlandets Øjne slet ikke er saa ringe endda.

F. S.

H. LEMCHE: Fra Molekule til Menneske. Udviklingslæren i moderne Belysning. (151 + IV pp., 21 Tekstfig.). — HIRSCHPRUNG, København 1945. Pris: 8.75 Kr.

Det er en meget krævende Opgave Dr. LEMCHE har stillet sig selv, at give en kortfattet, populær Skildring af den moderne Biologis Opfat-telse af Udviklingslæren paa Basis af de sidste Aartiers voldsomme Frem-skrift indenfor Naturvidenskaben. I Bogens første Afsnit skildres i en Række klare og godt disponerede Kapitler Cellernes finere Strukturer, særligt naturligvis Kromosomerne som Bærere af Arveanlæggene, end-videre Fremkomsten af forskellige Former for Mutationer og disses Be-tydning for Nedarvningen. Den anden Halvdel af Bogen skildrer Kræfter, der omformer Populationerne i Tidens Løb. Paa flere Punkter kan man

dog ikke være enig med Forf. LEMCHE er grebet af visse matematisk arbejdende Biologers Teorier, hvis Betydning han i høj Grad overdriver. HARDYS Formel og den SEWALL-WRIGHTSKE Effekt-spiller givetvis en stor Rolle, men er dog kun Love for Arveenhedernes indbyrdes talmæssige Balance i sluttede Bestande. Det store Spørgsmaal indenfor Udviklingslæren angaar imidlertid Betingelserne for selve Speciationen, d. v. s. hvorledes kan nye Arter udspaltes af gamle, og om dette høres ikke et Ord. Paa dette Omraade har netop i de senere Aar Systematik og Økologi kunnet give Genetikerne vigtige Impulser, og det har kunnet vises, at artslig Differentiation kan ske ad saa mange forskellige Veje, at man ikke mere taler om Arternes Oprindelse men om deres Oprindelser. LEMCHES Synspunkter tvinger ham ogsaa til at undervurdere Selektionens Betydning for Evolutionen, og man faar derved et fejlagtigt Indtryk af de Kræfter, der har Betydning for Artsdannelsen.

Ogsaa andre af LEMCHES Udredninger kunde give Anledning til Kommentarer, men det skal ikke tilsløre det Faktum, at han har skrevet en i høj Grad læseværdig Bog, meget personligt præget og baaret af en stor Viden om disse ofte vanskeligt forstaaelige Fænomener. Sproget er let og levende, de nødvendige Fagord er omhyggeligt beskrevet og Fremmedord er saa vidt muligt undgaaet. Derimod er Forf. ikke altid lige heldig, naar han skal udtrykke sig i Metaforer; de fleste er saa konstruerede, at man var klogere uden dem.

Det er i Virkeligheden et Pionerarbejde, LEMCHE har gjort. Der findes ikke tidligere nogen populær Behandling af de interessante Problemer knyttet til Evolutionen, i hvert Fald ikke tilgængelig her i Landet. Som et saadant Pionerarbejde er LEMCHES Bog al Ære værd, og det er ogsaa Grunden til, at den saa fyldigt er anmeldt her.

F. S.

ERNST MAYR: *Systematics and the Origin of Species*. (334 + XIV pp., 29 Tekstfig.) — COLUMBIA UNIVERSITY PRESS, New York 1942; second printing 1944. Number XIII of the Columbia Biological Series edited at Columbia University. Pris: 4 Dollars.

Denne Bog, hvis Fremkomst er omtalt i D. O. F. T. **39**, 1945, p. 216, er nu kommet her til Landet. Den giver en ypperlig Skildring af de Bidrag, som Systematiken har givet til Læren om Artsdannelsen. Da Evolutionens genetiske Side i de allerseneste Aar er blevet saa fremragende belyst af FISHER, DOBZHANSKY, HUXLEY (se D. O. F. T. **39**, 1945, p. 215) og andre, giver MAYR kun en kort Oversigt over Arvelighedsforskningens Synspunkter og holder sig iøvrigt til Systematiken, Bogen indledes med nogle Kapitler om den moderne Systematiks Principer og Metoder, Afsnit af Betydning for enhver, der ønsker at vide Besked om den systematiske Zoologis nuværende Arbejdsmaader og Opgaver. Det vises, at i Dyreriget egentlig blot Fuglene er saa godt kendte, at det gennem zoogeografiske Undersøgelser og Populationsanalyser har været muligt i større Udstrækning at drage Konklusioner af Betydning for Udviklingslæren. MAYRS Værk er derfor først og fremmest et ornithologisk Arbejde,

selvom der jævnligt hentes Eksempler fra andre Dyregrupper. Forf. lægger især Vægt paa den geografiske Variation, der indenfor Ornithologien i de senere Aar er blevet nøje undersøgt, og kommer til det Resultat, at geografisk Isolation med deraf følgende Differentiering er langt den vigtigste Faktor for Artsdannelsen hos de højere Dyr. Gennem Isolationen udvikles uvægerligt arvelige Smaaforskelle mellem Populationerne, der derved efterhaanden bliver til adskilte Underarter og dernæst til Arter. MAYR giver mange Eksempler paa, hvorledes denne Udvikling har fundet Sted og stadig finder Sted, idet Overgangen fra Underart til selvstændig Art kan foregaa paa forskellig Maade. Der skelnes skarpt mellem om to nærbeslægtede Arter er „allopatric“, d. v. s. er isolerede geografisk paa samme Maade som Underarterne indenfor en Art, eller de er „sympatric“, d. v. s. findes i samme geografiske Omraade. Indenfor den sidste Kategori er især de Arter Genstand for Behandling, som MAYR kalder „sibling species“, en Slags Søsterarter eller Tvillingarter som f. Eks. Almindelig og Korttaet Træløber.

Der kan ikke herske Tvivl om, at geografisk Isolation er den vigtigste Faktor for Artsdannelsen hos de højere Dyr, men MAYR skyder over Maalet, naar han betvivler at andre Forhold er af Betydning. Utvivlsomt er økologisk Isolation ogsaa en vigtig Faktor, som f. Eks. fornyligt paapeget af MILLER og THORPE¹). Men det maa anses for sikkert, at ved Siden af den geografiske og økologiske Isolation spiller hos de varmblodede Dyr alle andre Faktorer kun en ganske underordnet Rolle.

MAYRS Bog er med sin stærke Paapegning af Fuglesystematikens For tjenester af Interesse for alle Ornithologer. Den belyser paa en over skuelig Maade nogle af Biologiens mest brændende Problemer og vil utvivlsomt sætte sine Spor i Fremtidens Forskning.

F. S.

AD. S. JENSEN: Bog og Egern, Bogvikler og Musviter. En Forstzologisk Studie. — Det Kgl. Danske Videnskabernes Selskab, Biologiske Meddelelser, **20**, Nr. 3, 1946, 14 pp., 10 Tekstfig., 5 Plancher.

Prof. AD. JENSEN har tidligere flere Gange behandlet forstzologiske Emner, denne Gang er ogsaa ornithologisk Interesse knyttet til Undersøgelsen. Der beskrives Forskellen paa Egernets og Musvitens (*Parus major*) Behandling af Bog. Egernet æder den, Musviten hakker derimod kun Hul for at tage en snyltende Larve, Vikleren *Carpocapsa grossana*, der i visse Aar foretager store Angreb paa Bøgeskovene. Denne Larves Livsforhold skildres, og det paavises, at Musviterne under saadanne Angreb foretager et voldsomt Indhug paa Larverne, hvis Tal paa denne Maade utvivlsomt væsentligt reduceres. Prof. JENSEN har med denne Skildring trukket et interessant Forhold frem i Lyset og har givet et smukt Eksempel paa den Nytte, Smaafuglene kan gøre i vore Skove.

F. S.

¹) A. H. MILLER: Habitat Selection among Higher Vertebrates and its Relation to Intra-specific Variation. — The American Naturalist **76**, 1942, p. 25–35.

W. H. THORPE: The Evolutionary Significance of Habitat Selection. — The Journal of Animal Ecology, **14**, 1945, p. 67–70.

Dansk Naturfredning. Danmarks Naturfredningsforenings Aarskrift 1944—1945. (104 pp., 73 Tekstfig. og Kort). — GYLDENDAL, København 1945.

I smukt Udstyr, med et Væld af skønne Fotografier fra de mest særprægede danske Landskaber, er som sædvanligt Naturfredningsforeningens Aarskrift kommet. Som det ornithologiske Bidrag fremtræder Dr. P. JESPERSENS Skildring: „Skarven som dansk Ynglefugl“ (p. 53), der paa en fængslende Maade fortæller Skarvens Historie i Danmark, illustreret med ARTHUR CHRISTIANSENS udmærkede Fotografier. Aarskriftet findes i D. O. F.s Bibliotek, som Naturfredningsforeningen har lovet ogsaa for Fremtiden at tilstille sit Aarskrift.

F. S.

Jagt-Haandbogen. I Redaktion ved LUDVIG SVENDSEN; med Indledning af Prof. R. SPÄRCK. (464 pp., 200 Tekstfig.) — J. FR. CLAUSEN, København 1945. Pris: 30.50 Kr. heftet, 34.00 Kr. Lærredsbinding, 40.50 Kr. Vælskbinding.

Atter en ny stor Jagtbog, i stort, fornemt Format, med en Overdaadighed af fremragende Fotografier, hvoraf en væsentlig Del skildrer danske Fugles Liv. Jægere maa bogmæssigt være et godt Publikum, for Indholdet af dette Værk adskiller sig ikke i nogen særlig Grad fra flere lignende Bøger, der er udkommet i de allersidste Aar. Det bedste Bidrag er VALENTIN JENSENS Oversigt over Rovfuglenes Biologi, hvori deres Ernæringsmaade, Fødeemner o. lign. belyses paa en klar og instruktiv Maade, idet Fænomenerne er set under en større Synsvinkel og behandlet mere videnskabeligt korrekt, end man er vant til i lignende Værker. Endvidere maa nævnes R. SPÄRCKS Indledning: „Jagt, Natur og Videnskab“, hvor den danske Vildtundersøgelses Resultater og Reservaternes Betydning skildres med megen Sagkundskab og i et formfuldendt Sprog, og alligevel saa populært, at selv den mest kontrære Jægersmand maa blive overbevist. Foruden de obligate Jagtskildringer er der Beskrivelser over „Biologien“ hos det danske jagtbare Vildt af HARRY MADSEN, AXEL SVENDSEN, KAJ WESTERSKOV, LUDVIG SVENDSEN og — om Skovsneppen — af AAGE WIELANDT. Biologien indskrænker sig dog til Opregning af Kendetegn, Forekomst i Danmark og enkelte Bemærkninger om Levevisen. Disse Afsnit er efter min Mening alt for korte, men er korrekte og redelige, naar undtages, at der savnes en videnskabelig Korrektion hist og her. Endvidere indeholder Værket en Række Artikler om Haarvildtet, om flere af hvilke der i Jagtpressen har været nogen Diskussion. En Omtale af disse Bidrag falder dog udenfor Rammerne i et ornithologisk Tidsskrift.

Mange Kokke har været i Gang for at tilberede denne Jagtret, men de har ikke fordærvet Maden. Der er tværtimod mange udmærkede Artikler, og megen Viden at høste og et fortræffeligt Billedmateriale, hvorfor der fra ornithologisk Side kun er Grund til at lykønske Forlag og Redaktør.

F. S.

SVERIGES NATUR. Svenska Naturskyddsföreningens Tidsskrift Nr. 1, Årsbok 37. (200 pp., mange Tekstfig. og fotogr. Plancher) — SVENSK NATUR, Stockholm 1946.

Som ventet er den svenske Naturfredningsforenings Aarsskrift atter i Aar en meget smuk Publikation, med en Fylde af Billeder fra Sveriges betagende og storslaaede Natur. Ikke faa Artikler behandler Fuglelivet. ERIK ROSENBERG skildrer det fredede Mosedrag Oset ved Hjälmarens og dets rige Fugleliv, CARL PERSSON fortæller om Fuglene ved Ånnsjön i Jämtland, DAVID SJÖLANDER beretter om ornithologiske Ekspeditioner i Lappland og vor egen ARTHUR CHRISTIANSEN fortæller om Fuglelivet ved Saltbækvig, og godtger med fremragende Billeder, at den danske Natur hvad Skønhed angaar udmærket kan være med i Vognen. F. S.

Bo ÖSTERLÖF: Gladans (*Milvus milvus* L.) förekomst i Sverige. — Vår Fågelvärld 4, 1945, p. 101—136, 5 Tekstfig.

En stort anlagt Undersøgelse paa Basis af Rundspørger og egne Iagttagelser over Glentens tidligere og nuværende Udbredelse i Sverige. Efter at Glenten ligesom herhjemme var gaaet rivende tilbage paa Grund af Forfølgelse, frededes den 1919, hvorpaa Tilbagegangen standsede. Nu findes ca. 40 Ynglepar, de fleste i Skåne, Småland og Södermanland. F. S.